

dosarul nr. 2ra-316/2020

prima instanță: Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani (O. Ionașcu)

instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău (A. Panov, Gr. Dașchevici, V. Sîrbu)

ÎNCHEIERE

26 februarie 2020

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ al

Curții Supreme de Justiție,

în componență:

Președintele completului, judecătorul

Svetlana Filincova

Judecătorii

Galina Stratulat

Iurie Bejenaru

examinând admisibilitatea recursului declarat de Ministerul Justiției al Republicii Moldova,

în cauza civilă la cererea de chemare în judecată depusă de Novițchi Ludmila, Pagu Mariana și Fedico Tamara împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova cu privire la constatarea încălcării dreptului la judecare în termen rezonabil a pricinii civile și repararea prejudiciului moral cauzat prin această încălcare,

împotriva deciziei din 21 noiembrie 2019 a Curții de Apel Chișinău, prin care a fost respins apelul declarat de Ministerul Justiției al Republicii Moldova și a fost menținută hotărârea din 18 august 2017 a Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani

c o n s t a t ă

La 12 mai 2017 Novițchi Ludmila, Pagu Mariana și Fedico Tamara au depus cerere de chemare în judecată împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova cu privire la constatarea încălcării dreptului la judecarea în termen rezonabil a pricinii civile și repararea prejudiciului moral cauzat prin această încălcare.

În motivarea acțiunii reclamantele au indicat că tatăl lor, Novițchi Boris, la 29 iulie 1998 la Judecătoria Râșcani mun. Chișinău a depus cerere de chemare în judecată către Novițchi Nicolae. Motivul acțiunii constă în faptul că părinții tatălui Novițchi Boris, buneii Novițcaia Maria și Novițchi Vasile, erau proprietari ai casei de locuit nr. xxxxx, deținând a câte $\frac{1}{2}$ cotă-parte cu drept de proprietate. Tatăl Novițchi Boris locuia singur împreună cu părinții în această casă, iar în anul 1980 bunica Novițcaia Maria a decedat. Afirmă că tatăl Novițchi Boris, pe când era minor, de fapt, a acceptat succesiunea și în așa mod el cu bunicul Novițchi Vasile a intrat în posesia și folosința asupra $\frac{1}{2}$ cotă-parte din casă, ce-i aparținea bunicii Novițcaia Maria, iar lui tata și bunicului i-au revenit câte $\frac{1}{4}$ din toată casa.

În așa fel, bunicul Novițchi Vasile, deținea $\frac{3}{4}$ cote-părți din casă ($\frac{1}{2}$ proprietatea bunicului) + $\frac{1}{4}$ (prin moștenire din cota bunicii).

Au remarcat că ulterior, când tatăl era căsătorit, avea copii și nu avea unde locui, cu consimțământul bunicului a reconstruit capital casa din surse proprii, care a devenit o casă nouă cu anexe, astfel încât, tatăl, de fapt, a devenit proprietarul nou al casei date, iar lui Novițhii Nicolae, fratelui tatălui, bunicul Novițchi Vasile i-a permis să reconstruiască saraiul, din care Novițchi Nicolae a construit o casă.

Au notat că în anul 1994, prin decizia Preturii Râșcani, aceste două construcții (2 case) au fost recunoscute în 2 imobile separate: casa lit. „A” (casa tatălui Novițchi Boris) și casa lit. „B” (casa lui Novițchi Nicolae), atribuindu-le adrese diferite: 1) str. xxxxx și 2) str. xxxxx.

Au semnalat că în testamentul lăsat de bunicul Novițchi Vasile era indicat imobilul din str. xxxxx fără divizare, la momentul perfectării testamentului nici casa lit. „A” și nici casa lit. „B” nefiind legalizate, iar Novițchi Boris cu Novițchi Nicolae, de fapt, erau proprietarii respectivi, tata Novițchi Boris proprietar al casei cu lit. „A” și Nicolae - al casei cu lit. „B”. În acest context, apreciază reclamantele că bunicul Novițchi Vasile a testat averea, care, de fapt nu-i aparținea.

Mai mult, au declarat că Novițchi Boris din cota bunicii Novițchi Maria deja a moștenit $\frac{1}{4}$ cota-parte din casă, iar după decesul bunicului Novițchi Vasile, luând în considerație că testamentul era ilegal (făcut pe tot imobilul bunicului), și deoarece tata unicul a intrat, de facto, în posesia averii succesoriale după decesul bunicului, reiese că lui i-a revenit toată cota lui Novițchi Vasile, adică $\frac{3}{4}$ din casă. În circumstanțele relatate apreciază că tata, Novițchi Boris, a devenit unicul proprietar al casei părintești.

Au indicat că potrivit hotărârii Judecătoriei Râșcani din 23 februarie 2000 a fost declarat nul testamentul lăsat de Novițchi Vasile din data de 30 martie 1988 și recunoscut dreptul de proprietate după Novițchi Boris asupra casei din str. Podgorenilor 33, mun. Chișinău.

Suplimentar au notat că în testamentul lăsat de Novițchi Vasile din 30 martie 1988, în afară de Novițchi Nicolae, era indicată și Bălănel Vera, care la data de 28 decembrie 2000, în baza testamentului care a fost deja declarat nul la acel moment, a obținut la notar certificatul de moștenitor testamentar sub nr. 3148 din 28 decembrie 2000 și înregistrează la Oficiul Cadastral Teritorial 14 din casă de pe str. Podgorenilor 33, mun. Chișinău, cu drept de proprietate.

Au menționat că Novițchi Boris a aflat despre acest fapt abia în anul 2006, atunci când intenționa să înregistreze dreptul de proprietate în baza hotărârii judecătorești din anul 2004, însă în Registru figurau ca proprietari Novițchi Nicolae și Bălănel Vera, proprietari în baza certificatului de moștenitor testamentar.

În legătură cu acest fapt, Novițchi Boris a înaintat o acțiune în judecată către întreprinderea de Stat „Cadastru” și Bălănel Vera, cu solicitarea anulării certificatului de moștenitor testamentar și radierea din Registrul bunurilor imobile a mențiunii ce se referă la Bălănel Vera, precum și obligarea de a efectua înscrierea dreptului de proprietate.

Astfel, prin hotărârea din 22 noiembrie 2006 a Judecătoriei Râșcani mun. Chișinău acțiunea lui Novițchi Boris a fost admisă, a fost anulat certificatul de moștenitor testamentar nr. 3148 din 28 decembrie 2004 eliberat pe numele lui Bălănel Vera, a fost dispusă radierea din Registrul Bunurilor Imobile înregistrarea

dreptului de proprietate a lui Bălănel Vera asupra ½ cotă-parte din imobilul situat din str. xxxxx, s-a obligat OCT Chișinău de a înregistra în Registrul bunurilor imobile dreptul de proprietate a lui Novîțchi Boris asupra ½ cotă-parte (casa de locuit litera „A” din imobilul amplasat pe str. xxxxx).

Ulterior, prin decizia Curții de Apel Chișinău din data 23 mai 2007, a fost casată hotărârea Judecătoriei Râșcani mun. Chișinău din 23 februarie 2000 și a restituită pricina spre rejudecare în aceeași instanță.

Prin hotărârea Judecătoriei Râșcani mun. Chișinău din 19 aprilie 2010 a fost respinsă ca nefondată acțiunea înaintată de Novîțchi Boris către Novîțchi Nicolae și Bălănel Vera privind anularea testamentului din 30 martie 1988, prin care Novîțchi Vasile a testat casa de locuit din str. Podgorenilor, 33 mun. Chișinău și obligarea lui Novîțchi Nicolae să nu creeze obstacole în exercitarea dreptului de proprietate, în legătură cu expirarea termenului de prescripție. Prin aceeași hotărâre fost respinsă și acțiunea lui Novîțchi Boris privind declararea nulității deciziei Preturii sectorului Râșcani, mun. Chișinău nr. 1/4-4 din 27 ianuarie 1994 privind legiferarea neautorizată a casei de locuit din str. xxxxx în legătură cu omiterea termenului de prescripție.

Au specificat reclamantele că, la această hotărâre Novîțchi Boris a depus apel și la data de 27 ianuarie 2010, Curtea de Apel Chișinău prin decizie a casat hotărârea Judecătoriei Râșcani mun. Chișinău din 19 aprilie 2010, și a restituit cauza la o nouă examinare în alt complet de judecători.

La data de 30 decembrie 2016 prin hotărârea Judecătoriei Râșcani mun. Chișinău acțiunea dată a fost respinsă ca neîntemeiată.

Cu referire la cele relatate, au menționat că examinarea cauzei date a durat 18 ani și 181 zile, ceea ce în opinia lor, nici de cum nu poate fi considerat termen rezonabil, considerând astfel, că anume cuantumul de 675 000 de lei va fi suficient pentru acoperirea frustrărilor, lipsurilor, șocurilor emotive și suferințelor morale.

Au solicitat reclamantele Novîțchi Ludmila, Pagu Mariana și Fedico Tamara de a recunoaște încălcarea termenului rezonabil de judecare a cauzei cât și încasarea din contul bugetului de stat prin intermediul Ministerului Justiției al Republicii Moldova a sumei de 675 000 de lei cu titlu de prejudiciu moral (f.d.34).

Prin hotărârea din 18 august 2017 a Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani, s-a admis parțial acțiunea; s-a constatat încălcarea dreptului subiectiv a Ludmillei Novîțchi, Marianei Pagu și Tamarei Fedico la judecare în termen rezonabil a pricinii civile nr. 2-1240/16 cu privire la recunoașterea dreptului de posesie și de proprietate asupra bunului imobil, anularea actelor juridice și evacuare, în perioada 29 iulie 1998 - 30 decembrie 2016; s-a încasat din contul bugetului de stat prin intermediul Ministerului Justiției al Republicii Moldova, în beneficiul Ludmillei Novîțchi, Marianei Pagu și Tamarei Fedico suma a câte 30 000 de lei pentru fiecare cu titlu de prejudiciu moral cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a pricinii civile. În rest, acțiunea s-a respins ca neîntemeiată.

Nefiind de acord cu soluția primei instanțe, la data de 15.09.2017, reprezentantul apelantului Ministerului Justiției al Republicii Moldova a declarat apel împotriva hotărârii din 18 august 2017 a Judecătoriei Chișinău, sediul

Buiucani, solicitând admiterea apelului, casarea hotărârii instanței de fond cu emiterea unei noi hotărâri prin care acțiunea să fie respinsă integral.

Prin decizia din 21 noiembrie 2019 a Curții de Apel Chișinău a fost respins apelul declarat de Ministerul Justiției și a fost menținută hotărârea din 18 august 2017 a Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani.

Curtea de Apel a menționat că instanța de fond just a conchis că, la caz, perioada de referință în care urmează a fi evaluată rezonabilitatea duratei procedurilor este determinată de momentul înaintării cererii de chemare inițiale în judecată - 29 iulie 1998 și data finisării efective a procesului judiciar marcată de pronunțarea hotărârii Judecătoriei Râșcani mun. Chișinău din 30 decembrie 2016, adică 18 ani 5 luni de zile.

Colegiul consideră că instanța de fond just a concluzionat că luând în considerare durata perioadei de referință, complexitatea cauzei, ținând cont de deficiențele pe care le-a manifestat sistemul judiciar al Republica Moldova, precum și de miza pe care o aveau reclamantii pentru examinarea pricinii lor în termen cât mai restrânși, a existat o încălcare a dreptului reclamantelor Novîțchi Ludmila, Pagu Mariana și Fedico Tamara la examinarea pricinii civile în termen rezonabil.

Luând ca bază satisfacția acordată de către CtEDO în cauzele similare, judecând în mod echitabil, Curtea de Apel a apreciat că suma de 30 000 de lei dispusă de prima instanță spre încasare cu titlu de prejudiciu moral pentru fiecare reclamant ar fi suficientă pentru a repara oricărui prejudiciu de ordin moral suferit de aceștia în legătură cu neexaminarea pricinii lor în termen rezonabil

La 10 ianuarie 2020 Ministerul Justiției al Republicii Moldova a declarat recurs împotriva deciziei din 21 noiembrie 2019 a Curții de Apel Chișinău, solicitând casarea hotărârilor judecătorești și emiterea unei noi hotărâri de respingere a acțiunii.

În motivarea recursului a indicat că instanța de apel, verificând legalitatea și temeinici hotărârii primei instanțe eronat a interpretat dreptul material care reglementează repararea prejudiciului prin prisma Legii nr. 87 din 21.04.2011 privind repararea de către stat a prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești.

De asemenea, a menționat că acțiunea civilă este neîntemeiată și din considerentele că la caz nu sunt careva temeiuri de a se invoca tergiversarea examinării și judecării cauzei civile.

În aceeași ordine de idei, invocă că în speța principală pentru care se pretinde constatarea încălcării art. 6 din Convenție, potrivit raportului Judecătoriei Chișinău, sediul Râșcani motivul tergiversării examinării cauzei a avut loc în mare parte datorită comportamentului participanților la proces.

Invocă că este inexplicabilă concluzia instanțelor ierarhic inferioare de admitere parțială a acțiunii, în condițiile în care reclamantii au intervenit în proces abia în anul 2014.

Referitor la constatarea încălcării dreptului la judecarea cauzei în termen rezonabil, consideră ca fiind o pretenție nejustificată în condițiile în care nu sunt

careva temeiuri de a se invoca tergiversarea examinării cauzei exclusiv din vina autorităților statului (instanța de judecată).

În conformitate cu art. 434 Cod de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel. Termenul de 2 luni este termen de decădere și nu poate fi restabilit.

Completul denotă că Curtea de Apel Chișinău a emis decizia la 21 noiembrie 2019. Astfel, recursul declarat la 10 ianuarie 2020 este în termen.

Prin referința depusă de către avocatul Pelin Valeriu, intimații au solicitat de a considera recursul ca fiind inadmisibil.

Examinând temeiurile recursului declarat de Ministerul Justiției al Republicii Moldova, în raport cu materialele pricinii civile, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție consideră că recursul este inadmisibil.

În conformitate cu art. 432 alin. (1) Cod de procedură civilă, părțile și alți participanți la proces sunt în drept să declare recurs în cazul în care se invocă încălcarea esențială sau aplicarea eronată a normelor de drept material sau a normelor de drept procedural.

Alineatele (2) și (3) ale aceluiași articol prevăd exhaustiv cazurile în care se consideră că normele de drept material sau de drept procedural au fost încălcate sau aplicate eronat, iar alin. (4) stabilește că săvârșirea altor încălcări decât cele indicate la alin. (3) constituie temei de declarare a recursului doar în cazul și în măsura în care acestea au dus sau ar fi putut duce la soluționarea greșită a pricinii sau în cazul în care instanța de recurs consideră că aprecierea probelor de către instanța judecătorească a fost arbitrară, sau în cazul în care erorile comise au dus la încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

Conform prevederilor art. 433 lit. a) Cod de procedură civilă, cererea de recurs se consideră inadmisibilă în cazul în care recursul nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 432 alin.(2), (3) și (4) Cod de procedură civilă.

Completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție consideră că recursul declarat de Ministerul Justiției al Republicii Moldova, nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 432 alin.(2), (3) și (4) Cod de procedură civilă.

Astfel, argumentele invocate în recursul declarat se referă la dezacordul recurentului cu soluția pronunțată de către instanța de apel, însă nu relevă încălcarea esențială sau aplicarea eronată a normelor de drept material, respectiv nu constituie temei de casare a deciziei recurate.

Totodată, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție reține că recursul exercitat conform secțiunii II-a are caracter devolutiv numai asupra problemelor de drept material și procedural, verificându-se doar legalitatea deciziei, dar nu și temeinicia ei în fapt.

În acest context, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție reiterează și faptul că procedura admisibilității constă în verificarea faptului, dacă motivele invocate în recurs se încadrează în cele prevăzute în art. 432 alin.(2), (3) și (4) Cod de procedură civilă.

În această ordine de idei, Completul Colegiului precizează că, în contextul normelor procedurale din Secțiunea a II-a, Capitolul XXXVIII Cod de procedură civilă, instanța de recurs nu verifică modul de apreciere a probelor de către instanțele de fond și de apel. Forța atribuită unei probe sau alteia, coraportul dintre probe, suficiența probelor și concluziile făcute în urma probațiunii sunt în afara controlului instanței de recurs.

Prin prisma art. 432 alin.(4) Cod de procedură civilă, instanța de recurs poate interveni în materia probațiunii doar sub aspect procedural și anume dacă se invocă că instanța de apel a apreciat în mod arbitrar probele, încălcând în mod flagrant regulile de apreciere a probelor stabilite în art. 130 Cod de procedură civilă, însă, din recursul declarat nu rezultă argumentul privind încălcarea flagrantă a regulilor de apreciere a probelor.

În acest sens, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a relevat în jurisprudența sa constantă, rezultând din prevederile art. 6 § 1 al Convenției Europene pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, că nu se impune motivarea în detaliu a unei decizii prin care o instanță de recurs, întemeindu-se pe dispoziții legale specifice, respinge recursul declarat împotriva sentinței pronunțate de o instanță inferioară, ca fiind lipsit de șanse de succes (cauza Rebai și alții contra Franței, Comisia Europeană a Drepturilor Omului, 25 februarie 1995, nr.26561/1995).

În circumstanțele menționate, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a considera inadmisibil recursul declarat de Ministerul Justiției al Republicii Moldova.

În conformitate cu art. 433 lit. a), 440 alin. (1) Cod de procedură civilă, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție

d i s p u n e:

Recursul declarat de Ministerul Justiției al Republicii Moldova se consideră inadmisibil.

Încheierea este irevocabilă.

Președintele completului, judecătorul

Svetlana Filincova

Judecătorii

Galina Stratulat

Iurie Bejenaru